

Nonsens att Sverige inte har råd att ge mer till Ukraina

Dagens Nyheter den 15 september 2023

Den fria världen står inför ett existentiellt hot: Rysslands angreppskrig mot Ukraina. Och att vara solidarisk med Ukraina är mer än bra, särskilt ur svensk synvinkel eftersom vi gärna framställer oss som en av världens mest solidariska nationer. Men motsvarar vårt stöd till Ukraina den självbilden?

Sverige har hittills gett 20 miljarder kronor i stöd till Ukraina. Skulle vi kunna ge ännu mer? Svaret är enkelt – ja, det kan vi. Nyligen lade vi tre gånger så mycket på elstöd till svenska hushåll. Under coronapandemin lade regeringen pengar på stödåtgärder till ett värde av 20 Ukrainastöd. Insatser av det slaget var, och är fortfarande, möjliga eftersom vi samlar in över 2 400 miljarder kronor i skatt – varje år. I förhållande till bnp finns det många länder som ger mer.

Så resurserna finns. Men finns viljan till uppoffring? Eller ännu viktigare: förstår vi vad det innebär om Sverige inte skänker mer pengar och Ryssland vinner kriget? Om vi inte gör uppoffringar nu kanske vi tvingas till betydligt större uppoffringar i framtiden. Vem vet vad ett segrande Ryssland skulle utkräva av oss?

Låt oss först jämföra Sveriges Ukrainastöd med andra västländer. Hittills har det mesta stödet varit militärt, cirka 60 procent, medan resterande har delats ut i humanitär eller finansiell form. En del stöd ges även indirekt via EU:s fredsfond och Europeiska investeringsbanken, EIB.

Det bilaterala Ukrainastödet från EU-länderna, USA och Storbritannien uppgick fram till juli 2023 till 230 miljarder euro, vilket motsvarar 0,3 procent av dessa länders bnp, enligt det tyska forskningsinstitutet IFW. Sveriges bilaterala stöd låg strax över genomsnittet, 0,41 procent av bnp. Vi ligger dock långt efter Danmark, Norge och de baltiska staterna, som har gett över 1 procent av bnp.

Om man även inkluderar Sveriges indirekta stöd via EU-fonder och EIB stiger andelen till 0,91 procent av bnp. Men även andra länder ger sådant stöd och Sveriges rang ändras inte.

En jämförelse med svenska stöd-program i närtid visar också att det går att ge mer. Enligt 2022 års ekonomiska vårproposition uppgick regeringens coronastöd till 413 miljarder kronor under 2020–2022. Detta inkluderar statsbidrag till kommuner och regioner (64 miljarder), kostnader för testning och smittspårning (38 miljarder), korttidspermittering (45 miljarder), avskaffat karensavdrag (13 miljarder), av staten övertaget sjuklöneansvar (44 miljarder), med mera.

Coronastödet var således 20 gånger större än Ukrainastödet hittills. Nu utgjorde även pandemin ett existentiellt hot. Sveriges politiker var dessutom bra på att hålla emot kraven på större utgifter. Detta i jämförelse med andra europeiska länders politiker som under kort tid skuldsatte sig långt mer för att slippa ta tuffa beslut som kunde kritiseras i framtida valrörelser.

Men notabelt är ändå hur stora resurser som tycks finnas när de behövs för att skydda vårt eget välbefinnande. Under nästan lika stor tidsrymd som Ukrainakriget lyckades politiken mobilisera betydligt större resurser för att skydda oss själva.

Elstödet under 2022 och 2023 var inte lika existentiellt. Hotbilden med kalla vinterbostäder skrämde visserligen, men få hushåll drabbades på ett långsiktigt kännbart sätt. Trots det betalades 58,9 miljarder kronor ut i elstöd till hushåll och företag, vilket är tre gånger mer än Ukrainastödet.

-Elstödet var till stor del finansierat av de så kallade flaskhalsavgifterna och inte direkt hämtat ur statsbudgeten, men det var ändå regeringen som beslutade om utbetalningarna.

Bilden som framträder är hur svensk stödpolitik verkar inriktas mer på det egna välmåendet än på omvärldens.

Förra året samlade den offentliga sektorn in 2 442 miljarder kronor i skatt från hushåll och företag. Ukraina-stödet, uppdelat på två budgetår, motsvarar mindre än 0,4 procent av dessa skatteintäkter. Skattemedel finns alltså för att öka stödet till Ukraina.

Men visst, en ökning av Ukraina-stödet skulle få konsekvenser för vissa svenska hushåll och företag. Några skulle få mindre pengar att röra sig med.

Att peka ut enskilda kostnadsbesparingar är givetvis svårt. Regeringen har sedan tidigare aviserat en minskning av det tyvärr alltför ineffektiva biståndet, men om man minskade det ytterligare till OECD:s målsättning på 0,7 procent av bruttonationalinkoms-ten skulle det ge 12 miljarder kronor. Barnfamiljer har varit en mycket gynnad grupp de senaste åren och en förkortad föräldraförsäkring skulle spara åtskilliga miljarder.

Sammanlagt utgör dessa åtgärder en liten del av statsbudgeten, men de skulle ändå skapa förutsättningar för att kunna fördubbla vårt stöd till Ukraina.

Tyvärr är det inte de styrandes bästa gren att formulera uppoffringar och peka ut grupper som förlorar på förslagen. Oviljan att prioritera ned för att kunna prioritera upp tenderar att lamslå politiken.

Det finns emellertid goda skäl för oss att vilja göra uppoffringar. Förutom den oegennyttiga solidariteten finns även ett starkt egenintresse. Faller Ukraina drabbas Sverige och Europa ännu hårdare än hittills. En ökad uppoffring i dag är helt säkert mindre än de uppoffringar ett segrande Ryssland skulle utkräva av oss.

Sverige kan mobilisera resurser i kristid, det har vi visat nyligen. Resurserna har vi. Det som återstår är handlingskraft. Nu är det upp till bevis för regeringen.

Daniel Waldenström